

עין משפט נר מצוה
 ב מ"י פ"ד מהל' שמיטה ויוכל הל' ת. ג מ"י פ"ח מהל' שמיטה ויוכל הל' ג. ד מ"י פ"ח מהל' שמיטה ויוכל הל' ג. ה מ"י פ"ח מהל' שמיטה ויוכל הל' ג.

מסורת הש"ס
 (א) ע"ז דף טו:

רמב"ם דפוס ישן

ה פירוש כל זה מבואר והלכה כחכמים: ו אמר הכתוב ולפני עור לא תתן מכשול (ויקרא יט) ר"ל מי שסגרה עיניו התארה ויצר הרע אל תעזור אותו להוסיף בעוורונו ותוסיף להרחיקו מן הישר ומפני זה אסור לעזור עוברי עבירה ולא יתקנו להם כלים אבל ראוי לקלקל להם: ומחרישה. היא האת: והמזרה. הוא שידורו בו התבואה: והדקר. הוא כלי ברזל לחפור הארץ: מג"ז יד. חרמש קטן שיקטף כמלא היד ומפני זה נקרא מגל יד. ומג"ז קציר ידוע:

הערות ל"ר"ש

18 כת"י והמהר"י לנדא.
 19 כ"ה בהג' הגר"א (ועי' בש"א ובפאת השלחן). 20 לעיל מ"ד.

ליקוטים

ה. בר"ש. ד"ה ירושלמי. ומשני גזרו על הלוף כו' אלא בשינוי כו' הלכך כו' לא שכיח דאיסורא. לכאורה תמוה דהא פ"י שם (לעיל מ"ד) דאינו אלא בלא הוסיף ספיחין, והני דהתיירא נינהו ומה לן למיחש להו. וצ"ל דכוונתו דבהוסיפו ספיחין אסור לעקרן כלל בין ע"י שינוי בין שלא ע"י שינוי, וה"ל למיחש שמא עקר הני דהוסיפו, וע"י שינוי, כדי לגנוב את העין לאמר דהן לא הוסיפו, אבל בלא שינוי לא יעקרו, דזה אסור בין בהוסיפו ובין בלא הוסיפו. (רש"י)

אזנים. ולא חשיבי שדה כדלשכתן צקוף פ' [קמ"א] כלל"א¹⁸ צירושלמן דמודה ריש לקיש צורע על גבי סלעים ועל גבי טרשין שהוא פטור. [ולעיל צ"ל] כמו סלעים צקמ"ן. אי נמי ללעות לדי השדה ולא באמצע, ולא מיחזי כעבודת הארץ:

ג"ה הר"ש
 הג' הגר"א
 ה' ירושלמי
 (סס). מה טעם
 טעם דרבי
 יהודה, גזרו
 על הלוף ולא
 גזרו על הירק.
 מעתה אפילו
 נשצת יהא
 מותר, בטמון
 אפי' נשציעת
 אפי' קיימין
 יהא מותר¹⁹

אותה בקרדומות של מתכות: ה מאימתי מותר אדם ליקח לוף במוצאי שביעית ר' יהודה אומר מיד וחכ"א² משירבה החדש: ו אלו³ כלים שאין האומן רשאי למכרם בשביעית מחרישה וכל כליה העול והמזרה והדקר אבל מוכר הוא מגל יד ומגל קציר ועגלה וכל כליה הזה הכלל כל

שלא ילך ויציא מן האיסור ויאמר מן הטמון הבאתי. פירוש. מאי טעמא דר' יהודה. כלומר מאי שנא הכא דפליג ומאי שנא גבי ירק לקמן צ"ל (מ"ד ע"י סס) דאסרי צמולאי שביעית עד שיעשה כיוצא בו ולא פליג רבי יהודה. ומשני גזרו על הלוף. שלא יעקרו אותו נשציעת אלא צשינו, צמארופות של עץ לצית שמאי וצקדומות לצית הלל²⁰, הלכך צמולאי שביעית לא שכיח דאיסורא. אבל ירק דלא גזרו [שלא] לתולשו כי אורחיה, שכיח נמי דאיסורא צשמינית. ופריך בועתה אפילו בשבת. כלומר צשציעת שנקראת שצת יהא מותר, דלא תלינן ליה צשל צשציעת, דלא שכיח, משום דלא אפשר צלא צשינו, אלא אמרינן דמן הטמון צשציעת הוא. ומשני בטמון אגן קיימין. דצההוא הוא דאמרינן דאין דרך לעוקרו צשינו כדי לטומנו עד מוצאי שביעית, אבל צשציעת עצמה אס צל לקנות מעס הארץ צשייטן שמא יביא מן האיסור ויאמר מן הטמון הבאתי. ורצנן צצרי דאס כן צמולאי שביעית [נמן] ניוחש, משום הכי אסרי עד שירבה החדש. דהיינו מן הפסח ואילך, כדתי לעיל צירושלמי (סס) א"ר יהודה מעשה שהיינו צעין כושין ואכלנו לוף על פי ר' טרפון צמולאי החג של מוצאי שביעית, אמר לו ר' יוסי עמך הייתי ולא היה אלא צמולאי פסח: ו א"ר יוסי כיני מתני' אלו כלים שאין האומן רשאי למוכרן צשציעת לחשוד על השביעית: מזרחה. שזרין צו צגורין: דקר. קו(ל)טרע צלע"ז.

פירוש מהר"י בן מלכי צדק

טמון מייתי. [פרי"ך]² וא"ת אי הכי אפי' בשביעית לישתרי [משנן]² הא לא קשיא שאם תתיר לו הוא הולך ומביא מן האיסור ואומר מן הטמון הבאתי. ורבנן סברי א"כ אפי' במוצאי שביעית שהוא הולך ומביא מן האיסור ואומר מן הטמון הבאתי, אבל משירבה החדש דהיינו מפסח ואילך ההיתר רבה על האיסור ומבטלו. תניא א"ר מעשה שהיינו בעין כושין ואכלנו לוף על פי ר' טרפון במוצאי החג של מוצאי שביעית אמר לו ר' יוסי עמך הייתי ולא היה אלא במוצאי הפסח. ו אלו כלים שאין האומן רשאי למוכרן למי שהוא חשוד על השביעית הא בסתם מותר. מחרישה. בלע"ז בומ"י. וכל כליה. העול. יוגי. והמזרה. פי' שזרין בגורן בלע"ז פלא ויש לה ג' ענפים. והדקר. בלע"ז צפא ובלשון מקרא אָת. מג"ז יד. פוניטורו. מג"ז קציר. פל"צי. והעגלה וכל כליה.

לענין כלאים הצלעות לא חשיבי שדה להתחייב הזורע הכי נמי לענין שביעית. ופי' צלעות מקום אבנים וגדל בהן אבנים. אי נמי [פואה הנמצאת] סביב לצלעות השדה ולא באמצע השדה והואיל וכן אינו נראה כעבודת הארץ שאין הצלעות חשובין כשדה לפיכך [עוקרין אותה] אפי' בקרדומות [של מתכות]¹. ה מאימתי מותר ליקח לוף במוצאי שביעית ר' יהודה אומר מיד. [בירושלמי פרי"ך]¹ מאי טעמא דר' יהודה. כלומר אסור מיבעי ליה, דהאי ירק אי מלוף העקור הא אסור משום ספיחין, ואי מלוף שלא עקרו כל שכן וכל שכן דאסור. ופרי"ך ר' יהודה סבר (בשגזרו) [כשגזרו]² על הלוף גזרו. פי' על הלוף שלא עקרו [גזרו דיהא]² אסור הוא וירקו. אי נמי בעקרו והניחו במקומו גזרו על ירקו, אבל אם עקרו וטמנו בו והוציא ירק, ירק [הוא בעלמא]² ושרי, הילכך מותר לקנות ירק הלוף [מיד]² דמקילינן ואמרי' מירק דלוף 1 כנדצ"ל. 2 רש"י.

פירוש הרא"ש

צשציעת והטמון הוא, ומשני צטמון אגן קיימין פי' צזההוא הוא דאמרן דאין דרך לעקרו צשינו כדי לטמנו עד מוצאי שביעית אבל צשציעת אסור אף מן הטמון [שלא] ילך ויציא מן האיסור ויאמר מן הטמון הבאתי: עד שירבה החדש. מפרש צירושלמי עד הפסח: ו אין רשאי למוכרן. צשציעת למי שהוא חשוד על השביעית: המזרה. זורין צו המון צגורין וכשאין גורן מופרין צו הקרקע: דקר. קוטר"א צלע"ז והוא אָת צלשון המקרא דכתיב (ישעי' צ) וכתתו חרבותם לאימים: מג"ז יד מג"ז קציר ועגלה. מותרין שמא הוא רוצה לקצור מן ההפקר ולהציא צעגלה למאכל ציתו ואין אסור אלא להציא הרצה ולעשות אורז: